

רב ארי קילסון: מראי מקומות- נדרים דף ס"ו

- (א) חסורי מחסרה והכי קתני, ר' ישמעאל אומר אפי' כעורה ונעשית נאה- פ"ה הר"ן, דס"ל לר' ישמעאל דפותחין בנולד. אבל הרא"ש כ' דקסבר כיון שיכולין ליפותה לא היתה כעורה מעיקרא. ודייק מזה הקרן אורה דס"ל להרא"ש שאי"ז נחשב נולד, דכיון דאפשר ליפותה, ע"כ לא היתה כעורה מעיקרא. אלא דהק', דמה נעשה בהא דאי' בגמ' דס"ל לר"י דגם בשחורה ונעשית לבנה, קצרה ונעשית ארוכה הרי נדרו מותר, והא בכה"ג לכאור' פשוט דנולד הוא. ותי' דצ"ל דלהלכין ג"כ יכולה, וכדאי' בחז"ל הרוצה להלכין את בתה. וגם קצרה ונעשית ארוכה, דעומדת להתגדל ונעשית ארוכה. אלא דא"כ צ"ל דדברים אלו שכיחי טפי ממיתה, דמיתה נחשב כנולד, והם אינם נחשבים כנולד. וא"כ, הדרה ק' לדוכתי', דאמאי אינה מותר לת"ק, הרי עכ"פ צריך להיות דהוי כאילו תולה נדרו בדבר, דאמרי' לעיל דאפי' במיתה מותר, וא"כ למה אינן מותרין לת"ק (דאין לומר שנח' במציאות, וס"ל לת"ק דדברים אלו אין שכיחין כ"כ כמו מיתה).
- (ב) ועשה לה ר' ישמעאל שן של זהב משלו- הק' השלמי נדרים, הא אי' בשבת (סה). דחכמים אוסרים לצאת בשן של זהב בשבת, ופרש"י שם דשמא משום שינוי מראה של השן הזהב תהי' נתבזה בה, ושקלי לה בידה וממטי. וא"כ, למה עשה לה ר' ישמעאל שן של זהב, דמסתמא אינו דומה לשאר השיניים, הרי לכאור' אי"ז נאה, וכמבואר שם. וכ' דאולי מיירי דשאר השיניים שלה היו דומים במראה של זהב [אבל לכאור' עדיין יהי' אסור לה לצאת עם אותו שן בשבת, ומשמע דזה לא הי' ק' להשלמ"נ, דנמצא דאינה יכולה לצאת בזה בשבת].
- (ג) ע"מ שתטעימי תבשילך לר"י ולר"ש- ומבואר מהמשך הגמ' דכדי לקיים הנדר צריך בין ר"י ובין ר"ש לטעום מהתבשיל. וכ' הקרן אורה דלכאור' מהגמ' כאן מבואר דלא כמש"כ השו"ע (רכ"ח, מ') בשם הרשב"א, דהיכא דהאב שהשביע בנו שלא להלוות בלא רשות שמעון ולוי, דאין צריך אלא רשות מאחד מהן, וצ"ע.
- בשלמי נדרים שכ' דלכאור' הי' משמע מדברי הקרן אורה דהבין דברי הגמ' דכיון דלא הי' ר"ש לטעום התבשיל, ממילא לא הי' שייך להתיר נדרו, שהרי כוונתו היתה דשניהם צריכים לטעמו. אולם כ' השלמ"נ דלכאור' יש לבאר גמרא באור"א, דבאמת כל הנדר הי' דהיא צריכה להביא תבשילה לר"י ולר"ש לטעום, אבל לא דהם צריכים לטעומו בפועל [ואין משמע דכוונתו בזה לומר דדיוקו של הקר"א דלא כדברי הרשב"א מדברי הגמ' כאן אינו, דהא לכאור' עדיין דיוקו קיימת, דמשמע דהיתה צריכה ללכת לר"ש. אלא משמע דכוונתו לומר דאין נפק"מ למעשה במה שר"ש לא הי' רוצה לטעום מהתבשיל, דסכ"ס היא קיימה מה שהי' מוטל עלי', והוא להביא התבשיל לשניהם]. והביא רא' מדברי המחנה אפרים (שבועות י"א) שהביא מה דאי' לעיל (טו). היכא שבעלה הדיר לה דאינו יכול להנותה אם תלכי לבית אביך עד הפסח, והק' תוס' שם, איך יכול לידור כן, הרי משועבד הוא לה. ותי' תוס' בתי' ב', דכיון שהיא יכולה לקיים הנדר, שפיר חייל, אף כי אומר קונם תשמישי עליך. והמחנ"א הביא רא' לתי' זה של תוס' מסוגיא דידן, דהא הכא ג"כ ק', היכי מדיר לה שאת נהנית לי' וכו', הא משועבד לה, ואיך יכול להפקיע שעבודה. אלא ודאי, כיון שאפשר לקיים תנאה, שפיר חל הנדר. ואם נימא דכוונת הבעל הי' דוקא כשיטעמו התנאים האלו את תבשילה, א"כ איך מקרי זה בידה. אלא ע"כ דכל התנאי על הנדר הי' רק שהיא תמלא רצון בעלה להביא להם התבשיל לטעום. ולפ"ז, כ' השלמ"נ דמה דר"י טעם תבשילה, אף דלא הי' צריך לעשות כן כדי לקיים הנדר, הוא לפנים משורת הדין [ולכאור' כוונתו דע"ז תמצא האשה חן טפי בעיני בעלה].

- (ד) **ומה לעשות שלום בין איש לאשתו- ע' בשו"ת הרמ"א (ק', י')** שהביא בשם ר' **האי גאון** דמה דמותר למחוק השם כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, אינו משום דשלום בית דוחה איסור מחיקת השם, אלא משום דכמו דאם נפל דיו על השם, מותר למחקו כדי לתקנו, ה"ה כאן, דמותר למחוק השם כדי לעשות תיקון של שלום בית בין איש לאשתו. ולכאור' יש להק' מסוגיין, איך שייך לעשות ק"ו כזה, הרי איך מצינו דמותר לבזות ת"ח משום תיקון, וצ"ע.
- (ה) **אמר את עשית רצון בעליך וכו'- הק' החתם סופר**, וכי מותרת אשה לבזות חכמים לעשות רצון בעלה, והיא ובעלה חייבים בכבוד חכמים. ותי' שהרי ה"י מאשימים בבא על שיעץ להורדוס לבנות בהמ"ק, והרי מצינו דמיום שנבנה בהמ"ק ע"י הורדוס אז נח' ב"ש וב"ה, ונעשה התורה כשתי תורות, ומשום שה' יד עכו"ם באמצע (וע"ש שהביא דוגמאות אחרות בזה). ונמצא שכבה בבא בן בוטא ב' מאורות העולם, נר עבודה ונר תורה [וכנראה כוונתו משום דעבודה בבהמ"ק שבנה הורדוס אינו יכול להיות כעבודה בבהמ"ק שאין יד עכו"ם באמצע, ונר תורה הוא ע"פ מש"כ דנח' ב"ש וב"ה באותה תקופה]. וא"כ, סבור בבא שמשום כך צויה אותה בעלה לשבור הב' נרות על ראשו, לבזותו על כך שהוא כבה ב' נרות העולם. וע"ש שביאר בזה גם המשך דברי הגמ', למה בירכה דוקא שיהי' לה שני בנים כמותו.